

تاریخچه شورای جهانی آب

تهیه شده توسط: رضا اردکانیان^۱

۱- استادیار دانشکده مهندسی عمران دانشگاه صنعتی شریف
جهانی آب (WWF) از بدو تاسیس تا کنون در دو سطح کارشناسی و
سیاسی بترتیب در کشورهای مراکش (سال ۱۹۹۷ در قاره آفریقا)،
هلند (سال ۲۰۰۰ در قاره اروپا)، ژاپن (سال ۲۰۰۳ در قاره آسیا-
شرق) و مکزیک (سال ۲۰۰۶ در قاره آمریکا) برگزار شده است.

- مهمترین دستاورد اولین مجمع جهانی آب (WWF1) که با
حضور کارشناسان و تعداد محدودی از وزرای ذیربط برگزار
گردید ضرورت تهیه و تدوین چشم انداز جهانی آب با افق
زمانی سال ۲۰۲۵ میلادی بود. مقرر گردید که در این چشم
انداز به سوالات مهمی نظیر: سیاست های لازم برای عرضه و
تقاضای آب در شرایط متغیر آبی، تاثیر مسائل اقتصادی،
اجتماعی و جمعیتی بر مدیریت آب و نحوه سرمایه‌گذاری‌ها
پاسخ داده شود.

- دومین مجمع جهانی آب (WWF2) که با حضور حدود ۵۷۰۰
نفر کارشناس و سیاستمدار در سطوح مختلف در شهر لاهه -
هلند برگزار شد با ۵۷ نشست مختلف عمدتاً به بررسی نتایج
مطالعات منطقه‌ای و جنبه‌های اقتصادی- اجتماعی تاثیرگذار بر
مسائل آب پرداخت تا در شکل‌گیری بیانیه هزاره سوم و پیش از
برگزاری اجلاس سران زمین (۲۰۰۲- ژوهانسبورگ)
جمع‌بندی‌های لازم در بخش آب را بنحو مناسب مطرح نماید. از
جمهوری اسلامی ایران نیز هیاتی به سرپرستی وزیر نیرو در
این اجلاس شرکت داشتند.

- سومین مجمع جهانی آب با حضور چشمگیر ۲۴۰۰۰ نفر
کارشناس و مطلع و دست‌اندرکار امور آب از ۱۸۴ کشور جهان
که ۱۳۰ وزیر مسئول امر آب را در خود جای داده بود در دو
سطح کارشناسی و سیاسی و همزمان با برگزاری ۳۳۱ نشست
در شهرهای کیوتو، اوزاکا و شیگای ژاپن در سال ۲۰۰۳ با هدف
دسترسی به برنامه‌های عملیاتی (Action plans) مناسب برای

پس از برگزاری کنفرانس ریو (۱۹۹۲- برزیل) و تشکیل کمیسیون
توسعه پایدار (CSD) در سازمان ملل متحد برای پیگیری مصوبات و
بررسی عملکرد کشورها در خصوص آن، تحرکات عمده‌ای توسط
سازمانهای دولتی و غیر دولتی فعال در عرصه آب در سطوح ملی،
منطقه‌ای و بین‌المللی شکل گرفت که از آن به عنوان "جنبش آب"
(Water Movement) یاد می‌شود. یکی از نتایج این فعالیتهای،
تاسیس «شورای جهانی آب» (World Water Council) در سال
۱۹۹۶ است. این شورا در پی توصیه‌های مندرج در بیانیه کنفرانس
دوبلین و نیز نتایج گردهمایی ۱۹۹۴ هلند به عنوان نهادی که بتواند
سازماندهی یک گردهمایی جهانی و مستمر را عملی سازد مطرح و
به تصویب کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد نیز رسید. در
اساسنامه، از آن بعنوان یک سازمان غیر دولتی که اعضای آن را
نهادهای دولتی، سازمانهای غیردولتی، سازمانهای منطقه‌ای و
بین‌المللی دولتی و غیر دولتی تشکیل می‌دهند و توسط یک «شورای
حکام» منتخب اعضاء اداره می‌شود نام برده است. وظیفه اصلی
شورای جهانی آب تقویت جنبش جهانی آب برای ارتقای مدیریت و
خدمات جهانی آب، ارتقاء آگاهیهای عمومی، تجهیز عزم سیاسی در
کلیه سطوح بویژه در سطح تصمیم‌گیران برای ایجاد تسهیلات لازم
در خصوص حفاظت، توسعه، بهره‌برداری، برنامه‌ریزی و مدیریت آب
در کلیه ابعاد بصورت پایدار و به نفع کلیه ساکنان کره زمین
می‌باشد.

در حال حاضر حدود ۳۰۰ عضو حقوقی از بخشهای دولتی، خصوصی،
نهادهای مالی و انجمنهای حرفه‌ای بیش از ۵۰ کشور جهان در
شورای جهانی آب عضویت دارند. یکی از برنامه‌های کاری این شورا،
تشکیل مجمع جهانی آب (World Water Forum) است که هر
سه سال یکبار در یکی از قاره‌های جهان برگزار می‌شود. مجمع

شده حمایت نمودند تا مکانی برای ارائه بهترین تجربیات و تبادل اطلاعات باشد.

از جمهوری اسلامی ایران نیز هیاتی به سرپرستی معاون امور آب وزارت نیرو در این اجلاس شرکت داشتند. نگارنده که از سوی یونسکو نیز مسئولیت‌هایی در این اجلاس عهده‌دار بود در چهار نشست مربوط به مدیریت آب شهری، آب و انرژی، آبهای مشترک و آب و فرهنگ بترتیب گزارشی در خصوص فعالیتهای مرکز منطقه‌ای مدیریت آب شهری در تهران، عملکرد انجمن بین‌المللی برقایی، نتایج نشست تاجیکستان در خصوص آبهای مشترک (جلسه وزراء) و نیز تاسیس و راه اندازی مرکز بین‌المللی قنات و سازه‌های تاریخی آبی در یزد ارائه نمود.

بنا به روال دوره‌های قبل، در اجلاس مکزیک نیز در خصوص میزبانی پنجمین مجمع جهانی آب (WWF5) با توجه به مقدمات و تمهیدات قبلی و نیز اعلام آمادگی برخی کشورها در منطقه غرب آسیا (نوبت بعدی مکان برگزاری مجمع) بررسی و رای گیری بعمل آمد که در نتیجه کشور ترکیه میزبانی اجلاس آینده در ماه مارس ۲۰۰۹ (اسفند ۱۳۸۷) را احراز نمود.

با توجه به عملکرد دوره‌های قبل، مزیت‌های میزبانی چنین مجمع سه سالانه‌ای بویژه در عرصه نقش کشور میزبان برای تدارک برنامه‌های محتوایی اجلاس و تحولاتی که ضرورتاً به عنوان پیش نیاز برگزاری در عرصه مدیریت منابع آب در کشور میزبان شکل می‌گیرد و نیز نقشی که این کشور در تحولات آتی منطقه‌ای در زمینه‌های مختلف مرتبط با آب عهده‌دار خواهد بود انکار ناپذیر است. لذا در دوره آتی که منطقه غرب آسیا در نوبت برگزاری مجمع جهانی آب است، در عین حال که موضوع عدم بهره مندی کشور ما از این امتیازات در جای خود قابل بررسی است، ضرورت دارد که از هم اکنون همه گروهها و نهادهای تاثیر گذار و دست اندرکار برای احراز نقش پررنگ در محتوای برنامه‌های مجمع پنجم (WWF5) دست بکار شوند چرا که اهمیت مضاعف مسائل آب در این منطقه و بویژه در عرصه حوضه‌های آبریز مشترک چنین ضرورتی را عیان ساخته است.

تحقق سیاست‌های مصوب دو اجلاس قبلی شکل گرفت. با تدارک وسیع قبلی برای برنامه‌های این اجلاس و برگزاری نشست‌های مختلف در ۳۸ محور مسائل آب نظیر: آب و غذا، آب و محیط زیست، آب و انرژی، سد و توسعه پایدار، مشارکت عمومی، آب در مناطق مختلف جهان، نقش پارلمانها، تاثیر زنان و جوانان، و همچنین طراحی و اجرای پروژه «صدای آب» (Water Voice)، پروژه «گردهمایی‌های مجازی» (Virtual Water Forum) و نمایشگاه فعالیت‌ها و تجربیات موفق کشورها و سازمانها، این اجلاس در جمع‌بندی خود به تدوین برنامه عملیاتی برای تحقق اهداف و تعیین نقش و سهم هر کشور در اجرای این برنامه‌ها نائل آمد. از جمهوری اسلامی ایران نیز وزیر نیرو سرپرستی هیات اعزامی را عهده‌دار بودند.

چهارمین مجمع جهانی آب (WWF4) از ۱۶ تا ۲۲ مارس سال جاری میلادی مشترکاً توسط شورای جهانی آب و کشور مکزیک و با حضور بیش از ۱۳۰۰۰ شرکت کننده در شهر مکزیکوسیتی برگزار شد. با توجه به گستردگی برنامه‌ها و تنوع عرصه‌های مطرح شده در مجمع سوم (۲۰۰۳- زاین)، اجلاس چهارم عمدتاً به بررسی اقدامات انجام شده کشورها در سه سال گذشته و نیز تاکید بر برخی جنبه‌های مهم معطوف بود. در بیانیه سیاسی این اجلاس که نوعاً به بیانیه وزرا معروف است از جمله تاکید بر تعهدات کشورها در بیانیه‌های قبلی در خصوص تهیه برنامه «مدیریت بهم پیوسته منابع آب» و تحقق دسترسی کافی مردم به آب آشامیدنی سالم و سیستم‌های بهداشتی اولیه صورت گرفته است. همچنین تاکید شده که کشورهای در حال توسعه علاوه بر منابع مالی داخلی خود می‌بایست از منابع مالی بین‌المللی و صندوق‌های کمک به توسعه برای اجرای برنامه‌های آب بهره بیشتری داشته باشند. اهمیت مداخله ذینفعان بویژه زنان و جوانان در برنامه‌ریزی و مدیریت خدمات رسانی در بخش آب، افزایش مشارکت عمومی و ارتقاء سطح حکمرانی در عرصه مدیریت آب از سایر محورهای مورد تاکید در بیانیه وزراست. همچنین وزرای شرکت کننده در بیانیه خود از تشکیل پایگاه اطلاعاتی برای برنامه‌های عملیاتی و ارتباط شبکه‌ای که توسط کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد (CSD) تحت عنوان CSD-WAND (Water Action and Networking Database) راه اندازی